

**BANK OLMAYAN KREDİT TƏŞKİLATI
"VIATOR MİKROKREDİT AZƏRBAYCAN"
MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMİYYƏTİ**

31 dekabr 2024-cü il tarixinə
Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq
Standartlarına uyğun hazırlanmış Maliyyə
Hesabatları və Müstəqil Auditorların Hesabatı

MƏZMUN

MÜSTƏQİL AUDİTORLARIN HESABATI

MALİYYƏ HESABATLARI

Maliyyə Vəziyyəti haqqında Hesabat	3
Məcmu Gəlirlər haqqında Hesabat	4
Kapitalda Dəyişikliklər haqqında Hesabat	5
Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat.....	6

MALİYYƏ HESABATLARINA AİD QEYDLƏR

1	Cəmiyyət və Onun Fəaliyyəti.....	7
2	Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti	7
3	Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi	8
4	Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr	16
5	Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi.....	17
6	Yeni Uçot Qaydaları	18
7	Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri	20
8	Müştərilərə Verilmiş Kreditlər.....	21
9	Əmlak, Avadanlıq və Qeyri-Maddi Aktivlər	26
10	Digər Aktivlər	27
11	Müddətli Borc Öhdəlikləri.....	27
12	Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları.....	27
13	Digər Öhdəliklər	28
14	Nizamnamə Kapitalı	28
15	Faiz Gəliri və Xərci	28
16	Digər Gəlirlər	28
17	İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri	29
18	Mənfəət Vergisi Xərci.....	29
19	Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər	30
20	Əlaqəli Tərəflərlə Qalıqlar və Əməliyyatlar.....	30
21	Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi	31
22	Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri	37
23	Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi	38
24	Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr.....	38

MÜSTƏQİL AUDİTORUN HESABATI

Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Viator Mikro Kredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz, Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Viator Mikro Kredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin (bundan sonra "Cəmiyyət" adlandırılacaq) 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə məcmu gəlir haqqında hesabatdan, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatından və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan, habelə uçot siyasətinin təsviri və digər izahedici qeydlərdən ibarət maliyyə hesabatlarının auditini aparmışıq.

Hesab edirik ki, əlavə edilmiş maliyyə hesabatları Cəmiyyətin 31 dekabr 2024-cü il tarixinə maliyyə vəziyyətini, habelə həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından düzgün əks etdirir.

Rəy üçün Əsaslar

Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına (BAS) uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyətlərimiz əlavə olaraq hesabatımızın "Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir edilir. Biz maliyyə hesabatlarının auditinə aid olan etik normalar üzrə Mühəsiblərin Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının mühəsiblər üçün dərc etdiyi "Etika məcəlləsinin" (MBESS məcəlləsi) tələblərinə uyğun olaraq Cəmiyyətdən asılı deyilik və biz digər etik öhdəliklərimizi və MBESS məcəlləsinin tələblərini yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Maliyyə Hesabatlarına görə Rəhbərliyin və İqtisadi Subyektin İdarə Edilməsinə Cavabdeh olan Səlahiyyətli Şəxslərin Məsuliyyəti

Rəhbərlik bu maliyyə hesabatlarının Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq hazırlanmasına və düzgün təqdim edilməsinə və rəhbərliyin fikrincə, dələduzluq və ya səhvlər nəticəsində əhəmiyyətli təhrif olmadığı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına imkan verən zəruri daxili nəzarət sisteminin təşkilinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırladığı zaman, rəhbərlik Cəmiyyəti iəğv etmək və ya işini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, rəhbərlik Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fasiləsiz fəaliyyətə aid olan məsələlər haqqında məlumatların açıqlanmasına və mühəsibat uçotunun fasiləsiz fəaliyyət prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

İqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz təqdim edilmiş maliyyə hesabatlarında bir tam kimi, saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində, əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kafi əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını dərc etməkdir. Kafi əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin bu səviyyədə olan əminlik də əhəmiyyətli təhriflər mövcud olduğu hallarda, BAS-lara uyğun olaraq aparılmış auditin belə təhrifləri həmişə aşkarlayacağına zəmanət vermir. Təhriflər saxtakarlıq və ya səhvlər nəticəsində yarana bilər və ayrılıqda yaxud məcmu olaraq, istifadəçilərin belə edilmiş maliyyə hesabatları əsasında qəbul etdikləri iqtisadi qərarlarına təsir etmə ehtimalı olduğu halda, əhəmiyyətli hesab edilir.

BAS-ların tələblərinə uyğun olaraq aparılan auditin bir hissəsi kimi biz audit aparılan zaman peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında saxtakarlıq və ya xətlər nəticəsində əhəmiyyətli təhriflər risklərini müəyyən edib qiymətləndiririk, bu risklərə cavab verən audit prosedurlarını layihələndirib həyata keçiririk və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Saxtakarlıq nəticəsində əhəmiyyətli təhrifi aşkarlamamaq riski xətlər nəticəsindəkindən daha yüksəkdir, çünki saxtakarlıq sözləşmə, dələduzluq, qərəzli hərəkətsizlik, həqiqətə uyğun olmayan məlumatlardan və ya daxili nəzarətin kobudcasına pozulmasından ibarət ola bilər;
- Cəmiyyətin daxili nəzarətin səmərəliliyinə dair rəy bildirmək məqsədi üçün olmamaq şərtilə, bu şəraitlərdə uyğun olan audit prosedurlarını layihələndirmək üçün auditə aid daxili nəzarəti başa düşürük;
- İstifadə edilmiş uçot siyasətinin uyğunluğunu və rəhbərlik tərəfindən həyata keçirilən uçot qiymətləndirmələrinin və əlaqəli məlumatların açıqlanmasının mantiqliliyini qiymətləndiririk;
- Mühəsibat uçotunun fasiləsizlik prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutlarının əsasında Cəmiyyətin fəaliyyətini fasiləsiz davam etmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisələrlə və ya şəraitlərlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliliyin mövcud olub-olmadığına dair nəticə çıxarıyıq. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliliyin mövcud olduğu haqqında nəticə çıxardığımız halda, auditor hesabatımızda maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməliyik və ya belə məlumatların açıqlanması kifayət olmadığı halda, rəyimizə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və ya şəraitlər Cəmiyyətin fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər;
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında ədalətli təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə digər məsələlərlə yanaşı auditin planlaşdırılmış həcmi və müddətləri, habelə əhəmiyyətli audit sübutları, o cümlədən audit apardığımız zaman daxili nəzarətdə aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar haqqında məlumat veririk.

Biz həmçinin iqtisadi subyektin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərə bəyanat veririk ki, müstəqilliyə və müstəqilliyimizə təsir etməsi əsaslandırılmış şəkildə güman edilən bütün əlaqələr və digər məsələlərə, habelə müvafiq olduğunda əlaqəli qorunma tədbirləri haqqında məlumat verməyimizə dair müvafiq etik normalarına riayət etmişik.

Cəmiyyətin idarə edilməsinə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin nəzarinə çatdırılmış məsələlərdən biz cari dövr üzrə maliyyə hesabatlarının ən əhəmiyyətli və bu səbəbdən əsas audit məsələləri olanları müəyyən edirik. Bu məsələnin ictimaiyyətə açıqlanmasına qanun və ya qaydalarla yol verilmədiyi halda və ya, çox nadir hallarda, məsələ haqqında hesabatda məlumat vermənin mənfi təsirlərinin onun ictimaiyyət üçün faydalarından çox olacağı əsaslandırılmış şəkildə güman edildiyinə görə biz bu məsələ haqqında hesabatımızda məlumatın verilməməsinə qərara almadığımız halda, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

UHY AUDIT LLC

11 aprel 2025-ci il
Bakı, Azərbaycan Respublikası

	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	126,659	311,147
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	7,775,396	8,112,145
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	9	333,840	278,164
Təxira salınmış vergi aktivi	18	49,753	39,505
Digər aktivlər	10	25,422	34,767
Cəmi aktivlər		8,311,070	8,775,728
Öhdəliklər və Kapital			
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	11	1,373,542	3,286,571
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	12	1,028,121	350,000
Digər öhdəliklər	13	43,866	36,951
Cəmi öhdəliklər		2,445,529	3,673,522
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	14	693,774	693,774
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artım		74,760	89,064
Bölüşdürülməmiş mənfəət		5,097,007	4,319,368
Cəmi kapital		5,865,541	5,102,206
Cəmi öhdəliklər və kapital		8,311,070	8,775,728

11 aprel 2025-ci il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Faiz gəliri	15	1,871,530	1,805,091
Faiz xərci	15	(386,631)	(284,071)
Faiz yaranan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarından əvvəl xalis faiz gəliri		1,484,899	1,521,020
Faiz yaranan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarının geri qaytarılması	8	412	636
Bərpa edilmiş məbləğlər	8	876,994	604,544
Silinmiş kreditlərin bərpası üzrə gəlir	8	258,756	280,017
Ümitsiz kreditlərin silinməsi üzrə zərər	8	-	-
Xalis faiz gəliri		2,621,061	2,406,217
Digər gəlir, xalis	16	37,564	30,244
İnzibati və digər əməliyyat xərcləri	17	(1,795,154)	(1,779,787)
Xarici valyuta mübadiləsindən yaranan xalis zərər		(152)	(422)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		863,319	656,252
Mənfəət vergisi xərci	18	(99,984)	(62,613)
İl üzrə mənfəət		763,335	593,639
Digər məcmu gəlir		-	-
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		763,335	593,639

11 aprel 2025-ci il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

	Nizamnamə kapitalı	Yenidənqiymətləndirmə üzrə artım	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi kapital
1 yanvar 2023-cü il tarixinə	693,774	103,368	3,711,425	4,508,567
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	593,639	593,639
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artımın amortizasiyası	-	(14,304)	14,304	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə	693,774	89,064	4,319,368	5,102,206
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	-	763,335	763,335
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artımın amortizasiyası	-	(14,304)	14,304	-
31 dekabr 2024-cü il tarixinə	693,774	74,760	5,097,007	5,865,541

11 aprel 2025-ci il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı Direktor

Ruslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

BOKT "VIATOR MIKROKREDİT AZƏRBAYCAN" MMC

Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat

(Azərbaycan Manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Əməliyyat fəaliyyəti ilə bağlı pul axınları			
Əldə edilmiş faiz gəliri	15	1,913,856	1,802,579
Ödənilmiş faiz xərci	15	(365,149)	(284,986)
Bərpa edilmiş məbləğlər	8	876,994	604,544
Digər ödənişlər, xalis	16	-	9,574
Ödənilmiş əməliyyat xərcləri	17	(1,739,185)	(1,714,439)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	18	(84,000)	(64,000)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan xalis pul axınları		602,516	353,272
Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma:			
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8	553,389	(1,566,682)
Digər aktivlər	10	9,345	56,161
Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma):			
Digər öhdəliklər	13	(38,007)	(1,891)
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan/(fəaliyyətinə yönəldilmiş) xalis pul axınları		1,127,243	(1,159,140)
İnvestisiya fəaliyyəti ilə bağlı pul axınları			
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin əldə edilməsi	9	(126,846)	(25,304)
Əmlak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlərin satışından daxilolmalar	9	41,000	57,500
İnvestisiya (fəaliyyətinə yönəldilmiş)/fəaliyyətindən daxil olan xalis pul axınları		(85,846)	32,196
Maliyyə fəaliyyət ilə bağlı pul axınları			
Korporativ istiqrazların emissiyası	12	1,000,000	-
Korporativ istiqrazların ödənilməsi	12	(350,000)	(250,000)
Müddətli borc öhdəliklərinin daxilolması	11	1,000,000	3,366,000
Müddətli borc öhdəliklərinin ödənilməsi	11	(2,875,733)	(2,127,536)
Maliyyə (fəaliyyətinə yönəldilmiş)/fəaliyyətindən daxil olan xalis pul axınları		(1,225,733)	988,464
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(152)	(422)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis azalma		(184,488)	(138,902)
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	311,147	450,049
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	126,659	311,147

11 aprel 2025-ci il tarixində İdarə Heyəti adından təsdiq edilmiş və imzalanmışdır.

Aynur Əliyeva
İcraçı DirektorRuslan Qarayev
Maliyyə Meneceri

1 Cəmiyyət və Onun Fəaliyyəti

Bank Olmayan Kredit Təşkilatı "Viator Mikro Kredit Azərbaycan" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (bundan sonra "Cəmiyyət") 30 dekabr 2002-ci il tarixində VÖEN1400163551 qeydiyyat nömrəsi ilə Azərbaycan Respublikasının Vergilər Nazirliyinin Bakı şəhər Vergilər Departamentində qeydiyyatdan keçmiş Bank Olmayan Kredit Təşkilatıdır. Cəmiyyət, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tənzimlənir və 136-QB sayılı xüsusi lisenziya nomrəsi əsasında öz fəaliyyətini həyata keçirir. Cəmiyyətin əsas fəaliyyəti kreditlərin təqdim edilməsindən ibarətdir. Mövcud lisenziya əsasında Cəmiyyət girov qismində pul əmanətləri almaq hüququ yoxdur. Cəmiyyətin baş ofisi Azərbaycan Respublikasının Gəncə şəhərində yerləşir.

31 dekabr 2024-cü il tarixinə Cəmiyyətin 5 filialı (31 dekabr 2023-cü il: 5) mövcuddur və əməkdaşlarının orta sayı 61 nəfər (2023-cü il: 66 nəfər) təşkil edir.

Cəmiyyətin hüquqi ünvanı və fəaliyyət yeri. Cəmiyyətin hüquqi ünvanı Yasamal rayonu Cəfər Cabbarlı küçəsi ev 44. Bakı, Azərbaycan Respublikasıdır. Cəmiyyətin baş ofisi N. Nərimanov prospekti 207, Gəncə Azərbaycan Respublikası ünvanında yerləşir.

31 dekabr 2024-cü və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin paylarının 100% hissəsi Viator AS (Norveç Krallığı) təşkilatına məxsusdur.

2 Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti

Cəmiyyət fəaliyyətini Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir.

Azərbaycan iqtisadiyyatında 2024-cü ildə qeyri-neft sektorunda güclü artım, dövlət investisiyaları və güclü real gəlir artımı ilə dəstəklənən davamlı dayanıqlılıq müşahidə edilmişdir.

Ölkənin 2024-cü ildə iqtisadi artımı və fiskal sabitliyinin karbohidrogen ixracından və bununla bağlı gəlirlərdən əhəmiyyətli dərəcədə asılılığı davam etmişdir. Əsasən qaz hasilatının artırılması ilə əlaqədar olaraq, neft-qaz sektorunun son iki ildə ilk dəfə olaraq müsbət artıma (illik 0.6%) qayıdışı müşahidə edilmişdir. Avropa tərəfindən güclü tələb və neft yataqlarının tədricən azalması nəticəsində qaz hasilatı getdikcə Ölkənin enerji sektorunun əsas hərəkətverici qüvvəsinə çevrilir.

Qeyri-neft və qaz sektorunun əksər sahələrində 2024-cü ildə artım davam etmişdir. 2024-cü ilin birinci yarısında real ÜDM qeyri-neft sektorunda güclü artım, güclü real gəlir artımı və dövlət infrastrukturuna əhəmiyyətli investisiyalar hesabına 4.3% artmışdır. Qeyri-neft ÜDM-i 2023-cü ildəki yavaşlamadan sonra hər il 6.8% artaraq güclü şəkildə bərpa olunmuşdur. Turizm sektoru 2023-cü ilə nisbətən bir qədər yavaş olsa da, 26%-lik təxmini artım ilə böyüməsini davam etdirmişdir. Investisiya artımı, əsasən azad edilmiş ərazilərin və enerji sektorunun yenidən qurulmasına yönəldilmiş dövlət sərmayəsi ilə dəstəklənərək sabit qalmışdır.

Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı ("ARMB") 2024-cü ildə inkişaf edən iqtisadi şəraitə uyğun olaraq bəzi kiçik düzəlişlər etməklə qiymət sabitliyini qorumaq üçün səylərini davam etdirmişdir. İnflyasiya ARMB-nin hədəf diapazonunda qalaraq illik orta hesabla 3.5% ətrafında olmuşdur.

2024-cü ildə Azərbaycanın kredit reytingi üzrə proqnozu yaxşılaşmışdır. Standard & Poor's "BB+" reytingini sabit proqnozla saxlasa da, həm Moody's, həm də Fitch Ratings qiymətləndirmələrini yüksəltmişdir. Moody's reytingini "Ba1" səviyyəsində saxlamış, lakin proqnozu müsbətə dəyişdirmişdir ki, bu, gələcəkdə reytingin yüksəldilməsi ehtimalının böyük olduğunu göstərir. Qeyd edək ki, Fitch Ratings Azərbaycanın reytingini müsbət proqnozla "BB+" səviyyəsindən inkişaf etməkdə olan proqnozla "BBB-" səviyyəsinə yüksəltmişdir ki, bu da Ölkənin kredit profilinin güclənməsini göstərir.

Azərbaycan iqtisadiyyatı, Ukraynada davam edən münaqişə və onun enerji bazarlarına təsiri daxil olmaqla, global geosiyasi və geoiqtisadi mühitin yaratdığı çətinliklərlə üzləşmişdir. Ölkə iqtisadiyyatının bu çətinliklərə qarşı dayanıqlılıq nümayiş etdirməsinə baxmayaraq, global iqtisadi artımla bağlı qeyri-müəyyənliklər, əmtəə qiymətlərinin dəyişkənliyi və potensial geosiyasi risklərin mövcudluğu davam edir.

2 Cəmiyyətin Əməliyyat Mühiti (davamı)

Dövlət iqtisadiyyatın diversifikasiyasını artırmaq üçün aşağıdakılar daxil olmaqla, bir sıra addımlar atılmışdır:

- Rəqəmsallaşdırma: Rəqəmsal infrastruktura investisiyalar şəbəkə sürətini artırmışdır, eyni zamanda məlumatların qorunması və dayanıqlığını artırmaq üçün yeni kibertəhlükəsizlik qaydaları tətbiq edilmişdir.

2023-cü ilin avqustunda qəbul edilmiş ilk beşillik "2023–2027-ci illər üçün Azərbaycan Respublikasının İnformasiya Təhlükəsizliyi və Kibertəhlükəsizliyi Strategiyası" Ölkə üçün kibertəhlükəsizlik standartlarını müəyyən edir və fərdi məlumatların gücləndirilmiş mühafizəsinə şərait yaradır.

Paralel olaraq, ARMB 2024-cü ildə maliyyə sektorunda informasiya təhlükəsizliyini inkişaf etdirmək üçün, əsas diqqət məlumatların qorunması tədbirlərinin gücləndirilməsinə və kibertəhlükəsizlik risklərinin azaldılmasına yönəldilməklə, tənzimləyici fəaliyyətini artırmışdır.

- Bərpa olunan enerji: Dövlət kommunal miqyaslı günəş enerjisi layihələri üçün hərəraclar vasitəsilə bərpa olunan enerji sektorunun inkişafına təşəbbüs göstərmiş və tikinti üçün yeni enerji səmərəliliyi standartlarını tətbiq etmişdir.

2024-cü ilin noyabrında COP29 iqlim konfransına ev sahibliyi etməklə dövlət iqlim fəaliyyətinə sadıqlılığını nümayiş etdirmişdir. Qeyd edək ki, 2030-cu ilə qədər enerji istifadəsində bərpa olunan enerjinin payını 30%-ə çatdırılması öhdəliyi götürülmüş və kommunal miqyaslı bərpa olunan enerji layihələrinə fəal şəkildə özəl investisiyalar axtarılmışdır.

İlk bərpa olunan enerji hərəracı 2024-cü ildə Qaradağda 100 MVT gücündə günəş elektrik stansiyası üçün başlamışdır ki, bu da bərpa olunan enerji hədəflərinə nail olmaq yolunda mühüm addım kimi qiymətləndirilir. Bundan əlavə, eko-dizayn və enerji məhsuldarlığı standartlarına diqqət yetirməklə tikililərdə enerji səmərəliliyinin artırılması üçün yeni qaydalar təqdim edilmişdir.

- Enerji ixracı: Avropaya artan qaz ixracının iqtisadi artımı və ixrac gəlirlərini dəstəkləyəcəyi gözlənilir. Azərbaycan hökuməti Avropa ölkələri ilə yeni qaz tədarüku müqavilələri imzalamışdır və 2027-ci ilə qədər Avropaya qaz ixracının hazırkı 12 milyard kubmetrdən 20 milyard kubmetrə yüksəldilməsi ilə nəticələnməyi gözlənilən Cənub Qaz Dəhlizinin imkanlarını genişləndirir.

Cəmiyyətin rəhbərliyi inkişaf edən makroiqtisadi mühiti diqqətlə izləyir və Şirkətin biznesinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün zəruri tədbirləri davam etdirir.

Buna baxmayaraq, iqtisadi mühitlə bağlı rəhbərliyin cari proqnozları və təxminləri iqtisadi fəaliyyətin proqnozlaşdırılması ilə bağlı qeyri-müəyyənliklərin mövcudluğuna görə faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi

Maliyyə Hesabatlarının tərtib edilməsinin əsas prinsipləri. Hazırkı maliyyə hesabatları (bundan sonra "maliyyə hesabatları") Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarında hesabat tarixi 31 dekabr tarixidir. Hazırkı maliyyə hesabatları, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, tarixi dəyər prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

Təqdimat valyutası. Hazırkı maliyyə hesabatlarında, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, bütün məbləğlər Cəmiyyətin təqdimat və funksional valyutası olan Azərbaycan manatı ("AZN") ilə ifadə edilmişdir. Bundan əlavə, uçot siyasətini tətbiq edərkən rəhbərlik öz mülahizələrini irəli sürməlidir.

Daha yüksək mülahizə tələb edən və ya mürəkkəb olan sahələr, həmçinin maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün ehtimal və təxminlərin əhəmiyyətli olduğu sahələr 4 sayılı Qeyddə açıqlanır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Cəmiyyət üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində maliyyə aktiv və öhdəliklərin gözlənilən ödəmə müddətlərinə görə təhlili 21 sayılı Qeyddə təqdim olunur.

COVID-19 pandemiyasının təsiri. Cəmiyyət pandemiyanın və dəyişən mikro və makro iqtisadi şərtlərin onun fəaliyyətinə, maliyyə vəziyyətinə və maliyyə nəticələrinə təsirlərini qiymətləndirməyə davam edir.

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könlü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktiv satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərək ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasil nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövrüyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqelərin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir:

- 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir;
- 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir; və
- 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir).

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eiaə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir.

Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdıran dərəcədir.

Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavi müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma. Bütün maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərər üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərər tanınması ilə nəticələnir.

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları ("standart şərtlər" əsasında alış və satışlar), Cəmiyyətin maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır.

Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Cəmiyyətin həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivləri – təsnifləşdirmə və sonrakı qiymətləndirmə

Qiymətləndirmə kateqoriyaları. Cəmiyyət maliyyə aktivlərini amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirir və ölçür. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Cəmiyyətin biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Biznes model. Biznes model Cəmiyyətin nağd pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Cəmiyyətin məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması") və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan nağd pul axınlarının əldə edilməsi ("müqavilə üzrə nağd pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması") olub-olmadığını müəyyən edir, (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri "digər" biznes modellərə aid edilir və ədalətli dəyəri mənfəət və ya zərərdə tanınan ("FVTPL") aktivlər kateqoriyasında ölçülür.

Pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsini və maliyyə aktivlərinin satılması üçün saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Cəmiyyət pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Yenidən təsnifləşdirilmə. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Cəmiyyət cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Cəmiyyət hər bir hesabat tarixində amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülmüş borc alətləri üzrə gözlənilən kredit zərərərini (GKZ) qiymətləndirir və kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatı tanıyır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat. Amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülən borc alətləri gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir.

Cəmiyyət maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə GKZ növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün GKZ ("12 aylıq GKZ") məbləğində qiymətləndirilir. Cəmiyyət ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcıdan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün GKZ") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verəməsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 21 sayılı Qeyddə təqdim edilir. Cəmiyyət maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Cəmiyyət tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası 21 sayılı Qeyddə izah edilir.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Cəmiyyətin bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Cəmiyyət belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir.

Cəmiyyət müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində halə də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Cəmiyyət aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Cəmiyyət maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satış məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarətli özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Cəmiyyət bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Mümkün olduğu hallarda, Cəmiyyət girovu reallaşdırmaq əvəzinə kreditin prolonqasiya edilməsinə səy göstərir. Belə saylara ödəmə şərtlərinin dəyişdirilməsi və ya yeni kredit sənədinin imzalanması daxildir.

Şərtlər yenidən razılaşdırıldıqdan sonra bu cür kreditlər artıq gecikmiş sayılmır. Rəhbərlik prolonqasiya edilmiş kreditlər üzrə bütün şərtlərin yerinə yetirildiyinə və gələcək ödənişlərin icra olunacağına əmin olmaq məqsədilə həmin kreditləri davamlı olaraq təhlil edir. Bu cür kreditlər üçün onların ilkin, yaxud cari effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilməklə hesablanmış fərdi və ya kollektiv şəkildə dəyərsizləşmə üzrə qiymətləndirmə davam etdirilir.

Maliyyə öhdəlikləri – qiymətləndirilmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri sonradan amortizasiya olunmuş dəyərli ölçülür.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yəni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə müxbir hesablar üzrə məhdudiyyət qoyulmamış vəsaitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsinə üç aydan çox müddətə məhdudiyyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərə qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə nağd pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ("SPPI") ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Cəmiyyət tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Cəmiyyət müştərilərə verilmiş kreditləri amortizasiya olunmuş dəyərə təsnifləşdirir.

Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat 21 sayılı Qeyddə göstərilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar hər hansı yığılmış amortizasiya və ehtiyac yaranarsa, dəyərsizləşmə üzrə zərərlər çıxılmaqla ilkin dəyerdə uçota alınır.

Kiçik həcmli təmir və xidmət xərcləri çəkildiyi dövrdə xərçə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas hissələrinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir.

Rəhbərlik hər bir hesabat dövrünün sonunda əmlak və avadanlıqlar üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa edilə bilən dəyəri təxmin edir.

Aktivin bərpa edilə bilən dəyəri onun satışı üzrə məsrəflər çıxılmaqla, ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa edilə bilən dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə zərəri il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Aktivin istifadə dəyərini və ya satış üzrə məsrəflər çıxılmaqla ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün istifadə edilmiş təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə, əvvəlki illərdə tanınmış dəyərsizləşmə zərəri bərpa edilir. Əmlak və avadanlıqların silinməsindən yaranan mənfəət və ya zərər, gəlirin məbləği ilə balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə daxil edilir (sair əməliyyat gəlirləri və ya xərclərinin tərkibində).

Köhnəlmə. Köhnəlmənin hesablanması aktiv istifadə üçün hazır olduğu tarixdən başlanır. Torpaq və başa çatdırılmamış tikililər üçün köhnəlmə hesablanmır. Əmlak və avadanlıqların digər komponentləri üzrə köhnəlmə düz xətt metoduna əsasən aşağıdakı ehtimal edilən illik dərəcələr ilə hesablanır:

	<u>İllik dərəcələr</u>
Binalar	7%
Nəqliyyat vasitələri	20%
Kompüterlər və rabitə avadanlığı	33%
Mebel və qurğular	20%
Digər	25%

Əmlak, tikili və avadanlığın faydalı istifadə müddəti hər bir hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların istifadə müddətlərindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Cəmiyyətin həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir.

Əgər Cəmiyyət aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfır bərabər olur.

Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Cəmiyyətin qeyri-maddi aktivləri müəyyən edilmiş faydalı istifadə müddətinə malik olub əsasən kapitallaşdırılmış proqram təminatından ibarətdir.

Proqram təminatı üzrə əldə edilmiş lisenziyalar onların alınması və tətbiq edilməsi üçün çəkilməmiş xərclərin əsasında kapitallaşdırılır. Proqram təminatı ilə əlaqədar bütün digər xərclər çəkildiyi zaman xərəcə silinir. Kapitallaşdırılmış proqram təminatı təxmin edilən faydalı istifadə müddəti (5-10 il) ərzində düz xətt metoduna əsasən amortizasiya olunur.

İcarələr. Müqavilənin başlanğıcında Cəmiyyət müqavilənin özünün və ya onun tərkibində icarə olub-olmadığını yəni, müqavilənin özündə müəyyən edilmiş aktivin istifadəsi üzrə nəzarət hüququnun, ödəniş qarşılığında müəyyən vaxt müddəti üçün ötürülməsini nəzərdə tutub-tutmadığını qiymətləndirir.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin 16 sayılı MHBS-in icbari şəkildə tətbiqinə məruz qala bilən icarə müqavilələri olmamışdır. Buna görə də, rəhbərlik bütün icarə müqavilələrini 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərində bitən illər üzrə əməliyyat lizinqi kimi tanımışdır.

Avans ödənişləri. Aktiv əldə etmək üçün avans ödənişləri Cəmiyyət bu aktiv üzərində nəzarət əldə etdikdə və həmin aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin Cəmiyyətə daxil olacağı ehtimal edildikdə aktivin qalıq dəyərinə köçürülür. Digər avans ödənişləri bu ödənişlərin aid olduğu mal və xidmətlər əldə edildikdə mənfəət və ya zərərə silinir.

Əgər avans ödənişinin aid olduğu aktivlər, mallar, yaxud xidmətlərin əldə edilməməsi gözlənilirsə, həmin avans ödənişinin qalıq dəyəri müvafiq şəkildə balansdan silinir və il/dövr üzrə mənfəət və ya zərərdə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat tanınır. Cəmiyyətin avans ödənişlərinin müddəti bir ildən azdır və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda digər aktivlərin tərkibində tanınmışdır.

Müddətli borc öhdəlikləri. Müddətli borc öhdəliklərinə rezident və qeyri-rezident banklardan, eləcə də digər maliyyə institutlarından müəyyən edilmiş ödəmə müddətləri və sabit faiz dərəcəsi ilə cəlb edilmiş kreditlər daxildir. Müddətli borc öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərlə qeydə alınır.

Buraxılmış borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızları Cəmiyyət tərəfindən emissiya edilmiş istiqrazlardan ibarətdir. Buraxılmış borc qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərlə uçota alınır.

Nizamnamə kapitalı. Nizamnamə kapitalı səhmdar tərəfindən verilən kapitalın miqdarıdır. Cəmiyyət öz nizamnamə kapitalını qanuna uyğun olaraq səhmdarın razılığı ilə artır və ya azalda bilər. 1 sayılı Qeyddə açıqlandığı kimi, Viator AS (Norveç Krallığı) Cəmiyyətin 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixinə paylarının 100 faiz hissəsinə sahibdir.

Dividendlər. Dividendlər elan olunub təsdiqləndiyi dövrdə kapitalda qeydə alınır. Hesabat dövründən sonra, lakin maliyyə hesabatlarının təsdiqlənməsindən əvvəl elan edilmiş dividendlər haqqında məlumat "hesabat tarixindən sonrakı hadisələr" qeydində açıqlanır. Mənfəətdən dividendlər və digər ödənişlər Cəmiyyətin yerli qanunvericiliyə uyğun hazırlanmış maliyyə hesabatlarına əsasən həyata keçirilir. Azərbaycan qanunvericiliyində cari ilin xalis mənfəəti bölüşdürmənin əsası kimi müəyyən edilir.

Faiz gəlir və xərcinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablama metodu ilə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və sövdələşmə sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir.

Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Cəmiyyət tərəfindən alınmış komissiya haqları, Cəmiyyətin xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir.

Cəmiyyət kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri (i) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivlərinə çevrilmiş (3-cü Mərhələ), (ii) dəyərsizləşmiş maliyyə aktivi kimi əldə edilmiş aktivlər istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərinə effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə faiz gəlirini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərinə effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Faiz xərcləri borc öhdəlikləri və buraxılmış borc qiymətli kağızları üzrə hesablanır və məcmu gəlirlər haqqında hesabatın "Faiz xərci" sətirinin tərkibində tanınır.

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi tanınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüququn, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya aktivi realizasiya edərkən müvafiq öhdəliyi də satmaq niyyətinin mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Bela əvəzləşdirmə hüququ (a) gələcək hadisələrdən asılı olmamalı və (b) aşağıdakı bütün hallarda hüquqi qüvvəyə malik olmalıdır: (i) adi fəaliyyət gedişində (ii) defolt halı olduqda və (iii) ödəniş qabiliyyəti olmadıqda və ya müffisləşmə baş verdikdə.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal edildəndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

İşçi heyəti ilə bağlı xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və xəstəlik vərəqələri üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Cəmiyyətin işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Cəmiyyətin yerli qanunvericiliyə uyğun müəyyən edilmiş haqlar üzrə ödənişlərdən başqa pensiya və analoji ödənişləri həyata keçirmək üçün hər hansı hüquqi və ya işgüzar praktikadan yaranan öhdəliyi yoxdur.

Mənfəət vergisi. Hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya sair dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir.

3 Əsas Uçot Prinsiplərinin Xülasəsi (davamı)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivli, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə olunma bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi, Cəmiyyətin müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Mənfəət və ya zərərə daxil olmayan əməliyyatlara aid təxirə salınmış vergi ya digər məcmu gəlirdə, ya da birbaşa kapitalda tanınır.

Mənfəət vergisindən başqa vergilər. Mənfəət vergisindən başqa vergilər əməliyyat xərclərinin tərkibində qeyd edilir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Cəmiyyətin funksional valyutası və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Monetar aktiv və öhdəliklər, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının ("ARMB") müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Xarici valyuta ilə əməliyyatların həyata keçirilməsi və ilin sonuna ARMB-nin rəsmi valyuta məzənnəsi ilə xarici valyutada ifadə olunan monetar aktiv və öhdəliklərin hər bir müəssisənin funksional valyutasına çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfəət məzənnə fərqləri mənfəət və zərərə aid edilir.

Xarici məzənnə fərqlərindən yaranan bütün gəlir və zərərlər mənfəət və ya zərər hesabatında "Xarici valyuta mübadiləsindən yaranan xalis zərər" maddəsində təqdim edilmişdir. İlin sonuna qüvvədə olan valyuta çevrilmələri tarixi dəyərdə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələrə tətbiq edilmir.

Kapital investisiyaları daxil olmaqla, xarici valyutada ədalətli dəyərdə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyərin müəyyən edildiyi tarixdə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilirlər.

Xarici valyutada ədalətli dəyərdə qiymətləndirilmiş qeyri-monetar maddələr üzrə məzənnə dəyişikliyinə təsiri ədalətli dəyərdən gəlir və ya zərərin bir hissəsi kimi qeyd edilir.

İstifadə edilmiş qüvvədə olan valyuta məzənnələri aşağıdakılardır:

	Aşağıdakı tarixdə bitən il üzrə	
	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
İlin sonuna məzənnə (AZN/USD)	1.7000	1.7000
İlin sonuna məzənnə (AZN/EUR)	1.7724	1.8766

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərlərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan əhəmiyyətli risk yaranan, hesabat tarixində gələcəklə bağlı əsas fərziyyələr və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliyinin digər əsas mənbələri ilə əlaqədar başlıca ehtimallar aşağıda müzakirə olunur.

Cəmiyyət qiymətləndirmə və fərziyyələrini maliyyə hesabatları hazırlandığı zaman mövcud olan parametrlərə əsaslandırmış və maliyyə hesabatlarında tanınmış məbləğlər müəyyən edildiyi zaman edilmiş qiymətləndirmə və fərziyyələri istifadə etmişdir. Lakin mövcud olan vəziyyət və gələcək dəyişikliklər haqqında fərziyyələr bazarda baş verən dəyişikliklərdən və ya Cəmiyyətin nəzarəti altında olmayan vəziyyətlərdən asılı olaraq dəyişə bilər. Həmin dəyişikliklər baş verdiyi zaman rəhbərliyin fərziyyələrində öz əksini tapır.

Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan ehtimallara aşağıdakılar daxildir:

Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik, əmlak, avadanlıqların və qeyri-maddi aktivlərin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq köhnəlmə xərclərini müəyyən edir.

Bu təxminlər, Cəmiyyətin həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik köhnəlmə xərçini artırır. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə köhnəlmə dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Cəmiyyətin biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər. Cəmiyyətdə qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər mövcud deyildir.

Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

Dəyərsizləşmə, aktivin balans dəyəri onun bərpa oluna bilən dəyəridən artıq olduqda yaranır. Bərpa oluna bilən dəyər satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanı hesab olunur.

Satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər, qeyri-kommersiya əməliyyatlarında oxşar aktivlərin mütləq satışı əməliyyatlarından əldə edilən məlumatlar və ya əlavə satış xərclərini çıxmaqla müşahidə olunan bazar qiymətləri əsasında hesablanır. İstifadə dəyəri diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modeli ilə hesablanır.

Maliyyə aktivlərinin gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə GKZ haqqında məlumat 8 sayılı *Müştərilərə Verilmiş Kreditlər Qeydində* açıqlanır.

Gözlənilən kredit zərərlərinin (GKZ) ölçülməsi aşağıdakıları əks etdirir:

- Bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi ilə təyin olunan qarəzsiz və ehtimal ağırlığında bir məbləğ;
- Pulun vaxt dəyəri; və
- Keçmiş hadisələr, mövcud şərtlər və gələcək iqtisadi şərtlərin proqnozları barədə məqbul və dəstəklənən məlumat.

GKZ-ni müəyyənləşdirmək üçün gələcək pul axınlarının və girov dəyərlərinin məbləği və vaxtının təxmin edilməsi və kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirilməsi mühakimə tələb edir. Cəmiyyətin GKZ hesablamaları dəyişən giriş seçimi olan kompleks modellərin nəticələridir.

4 Uçot Siyasətinin Tətbiqi Zamanı Əhəmiyyətli Ehtimallar və Mülahizələr (davamı)

Modellərin elementləri əhəmiyyətli uçot mülahizələri hesab edilir və təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

- Fərdi dərəcələr üçün PD təyin edən Cəmiyyətin daxili kredit retyinq modeli;
- Kredit riskində əhəmiyyətli artımın olub-olmadığının və olduğu halda maliyyə aktivləri üçün ehtiyatların bütöv müddət üçün və keyfiyyət əsaslı qiymətləndirmə əsasında müəyyən edilməsi üçün Cəmiyyətin tətbiq etdiyi meyarlar;
- GKZ kollektiv əsasda qiymətləndirildiyi halda, maliyyə aktivlərinin bölgüsü;
- Müxtəlif formullar və giriş seçimi daxil olmaqla, GKZ modellərinin inkişafı.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə yaradılmış dəyərsizləşmə ehtiyatının məbləği müvafiq olaraq 374,657 AZN və 375,243 AZN təşkil etmişdir.

Maliyyə hesabatlarına dərc edildikdən sonra əlavələr. Maliyyə hesabatlarına dərc edildikdən sonra hər hansı dəyişikliklərin edilməsi üçün bu maliyyə hesabatlarının dərc edilməsini rəsmiləşdirən Cəmiyyətin rəhbərliyinin təsdiqi tələb olunur.

Cəmiyyət növbəti maliyyə ili ərzində hesabatlarda əks etdirilən məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrinə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar mülahizələr və ehtimallar irəli sürür.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi

Cari ildə Cəmiyyət Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUŞŞ") və BMUŞŞ-nin Beynəlxalq Maliyyə Hesabatlarının Şərhləri Komitəsi ("BMHŞK") tərəfindən qəbul edilmiş, Cəmiyyətin fəaliyyəti üçün münasib olan və 31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə hesabat dövrünə şamil olunan bütün yeni və yenidən işlənmiş standartları və onlara dair şərhləri qəbul etmişdir. Aşağıdakı düzəlişlər 1 yanvar 2024-cü il tarixindən və ya ondan sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir.

MUBS 7 Pul Vəsaitlərinin Hərəkəti haqqında Hesabat və MHBS 7 Maliyyə Alətləri: Açıqlamalar – Təchizatçının Maliyyə Razılaşmaları üzrə düzəlişlər. Düzəlişlər 7 sayılı MUBS-a açıqlama tələbini əlavə edərək göstərir ki, müəssisə təchizatçının maliyyə razılaşmaları haqqında həmin razılaşmaların müəssisənin öhdəliklərinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsirini maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə qiymətləndirməyə imkan verən məlumatı açıqlamalıdır. Bundan əlavə, müəssisənin likvidlik riskinin konsentrasiyasına məruz qalması haqqında məlumatı açıqlamaq tələbləri çərçivəsində nümunə kimi təchizatçının maliyyə razılaşmalarını əlavə etmək üçün MHBS 7-yə düzəliş edilmişdir. "Təchizatçının maliyyə razılaşmaları" termini müəyyən edilməmişdir. Bunun əvəzində, düzəlişlər müəssisənin məlumat verməli olduğu razılaşmanın xüsusiyyətlərini təsvir edir.

Açıqlama məqsədlərinə uyğun gəlmək üçün müəssisənin təchizatçı ilə bağlı maliyyə razılaşmaları üçün aşağıdakı ümumi məlumatı açıqlaması tələb olunacaq:

- Razılaşmaların şərtləri;
- Müəssisənin razılaşmaların bir hissəsi olan öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda təqdim edilən qalıq dəyəri və əlaqəli sətir maddələri;
- Təchizatçıların maliyyə təminatçılarından artıq ödəniş aldığı qalıq dəyəri və əlaqəli sətir maddələri;
- Həm təchizatçının maliyyə razılaşmasının bir hissəsi olan maliyyə öhdəlikləri, həm də təchizatçının maliyyə razılaşmasının bir hissəsi olmayan müqayisə edilə bilən ticarət kreditor borcları üçün ödəmə müddətlərinin diapazonları;
- Likvidlik riski haqqında məlumat.

5 Yeni və ya Yenidən İşlənmiş Standartların və Onlara Dair Şərhlərin Tətbiqi (davamı)

Bu düzəlişin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

MUBS 1 Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı – Öhdəliklərin Qısa və Uzunmüddətli Təsnifatı üzrə düzəlişlər. 2020-ci ilin yanvar ayında dərc edilmiş 1 sayılı MUBS-a bu düzəlişlər öhdəliklərin yalnız maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təqdim edilməsinə təsir göstərir və hər hansı aktivin, öhdəliyin, gəlirin və ya xərclərin tanınmasının məbləği və ya vaxtına, yaxud həmin maddələr barəsində açıqlanan məlumatlara dəyişikliyi nəzərdə tutmur. Dəyişikliklər öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsinin hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlara əsaslandığını aydınlaşdırır, təsnifata müəssisənin öhdəliklərin ödənilməsinə təxirə salmaq hüququndan istifadə edib-etməyəcəyinə dair gözləntilərin təsir etmədiyini göstərir, hüquqların hesabat dövrünün sonunda şərtlərə əməl edildiyi təqdirdə mövcud olduğunu izah edir və öhdəliyin ödənilməsinin pul vəsaitlərinin, kapital alətlərinin, digər aktivlərin və ya xidmətlərin qarşı tərəfə ötürülməsinə nəzərdə tutduğunu aydınlaşdırmaq üçün "öhdəliyin ödənilməsi" anlayışını təqdim edir. Bu düzəlişin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

MUBS 1 Maliyyə Hesabatlarının Təqdimatı – Şərtli Uzunmüddətli Öhdəliklər üzrə düzəlişlər. Düzəlişlər müəyyən edir ki, yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna qədər və ya ondan əvvəl riayət etməli olduğu şərtlər müəssisənin hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay müddətində öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq hüququna təsir göstərir (və buna görə də öhdəliyin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifatının qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınmalıdır). Bu cür şərtlər, hətta müqavilə şərtinə uyğunluq yalnız hesabat tarixindən sonra qiymətləndirildiyi halda (məsələn, müəssisənin hesabat tarixində maliyyə vəziyyətinə əsaslanan və yalnız hesabat tarixindən sonra uyğunluğu qiymətləndirilən müqavilə şərti) hesabat dövrünün sonunda hüququn mövcud olub-olmamasına təsir göstərir. MUBSŞ həmçinin müəyyən edir ki, əgər müəssisə yalnız hesabat dövründən sonra şərtə əməl etməlidirsə, hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay müddətində öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq hüququ təsirə məruz qalmır. Bununla belə, əgər müəssisənin öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq hüququ həmin müəssisənin hesabat dövründən sonra on iki ay müddətində şərtlərə riayət etməsi ilə əlaqədirsə, müəssisə maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə öhdəliklərin on iki ay ərzində ödənilməli olması riskini anlamağa imkan verən məlumatları açıqlayır. Buraya müqavilənin şərtləri barəsində məlumat (o cümlədən, şərtlərin mahiyyəti və müəssisənin onlara nə vaxt əməl etməli olması barəsində məlumat), əlaqəli öhdəliklərin balans dəyəri və əgər varsa, müəssisənin şərtlərə əməl etməkdə çətinlik çəkə biləcəyini göstərən faktlar və hallar daxildir. Bu düzəlişin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

BMHS 16 İcarələr – Satış və Geriyə İcarə Əməliyyatlarında İcarə Öhdəliyi üzrə düzəliş. 16 sayılı MHBS-a düzəlişlər satış kimi uçota alınması üçün 15 sayılı MHBS-in tələblərinə cavab verən satış və geriyə icarə əməliyyatları üçün sonrakı qiymətləndirmə tələblərini əlavə edir. Bu düzəlişlər satıcı-icarəçidən "icarə ödənişləri" və ya "yenidən işlənmiş icarə ödənişləri"ni ehtiva etməyən tələbləri tələb edir ki, satıcı-icarəçi işə başlama tarixindən sonra satıcı-icarəçi tərəfindən saxlanılan istifadə hüququ ilə bağlı gəlir və ya zərəri tanımasın. Düzəlişlər icarəyə qismən və ya tam xitam verilməsi ilə bağlı satıcı-icarəçi tərəfindən tanınan gəlir və ya zərəre təsir göstərmir. Bu yeni tələblər olmadan, satıcı-icarəçi 16 sayılı MHBS-dəki ümumi tələbləri tətbiq etməklə, yalnız icarə öhdəliyinin yenidən ölçülməsi (məsələn, icarə dəyişikliyindən və ya icarə müddətində dəyişiklikdən sonra) səbəbindən özündə saxladığı istifadə hüququ üzrə qazancı tanımış ola bilər. Bu, xüsusilə indeksdən və ya dərəcədən asılı olmayan dəyişən icarə ödənişlərini nəzərdə tutan geriyə icarəyə aid ola bilər. Satıcı-icarəçi bu düzəlişləri 8 sayılı MUBS-a uyğun olaraq retrospektiv qaydada, müəssisənin 16 sayılı MHBS-i ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün başlanğıcı kimi müəyyən edilən ilkin tətbiq tarixindən sonra bağlanmış satış və geriyə icarə əməliyyatlarına tətbiq edir. Bu düzəlişin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsiri olmamışdır.

6 Yeni Uçot Qaydaları

Maliyyə hesabatlarının təsdiq olunduğu tarixdə, qüvvədə olma tarixindən əvvəl Cəmiyyətin tərəfindən qəbul edilmiş Standartlar və Şərhlər istisna olmaqla, aşağıdakı Şərhlər dərc edilmiş, lakin hazırda qəbul edilməmişdir.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

MUBS 21 – Xarici Valyuta Məzənnələrində Dəyişikliklərin Təsirləri – Mübadilə Qabiliyyətinin Olmaması üzrə düzəlişlər. Dəyişikliklər valyutanın dəyişdirilə bilən olub-olmamasının necə qiymətləndirilməsini və dəyişdirilə bilməyəndə məzənnənin necə təyin olunacağını müəyyənləşdirir. Dəyişikliklər göstərir ki, müəssisə digər valyutanı normal inzibati gecikməyə imkan verən vaxt çərçivəsində və mübadilə əməliyyatının icra oluna bilən hüquq və öhdəliklər yarada biləcəyi bazar və ya mübadilə mexanizmi vasitəsilə əldə edə bildiyi halda, valyuta digər valyutaya dəyişdirilə bilər. Müəssisə valyutanın başqa valyutaya dəyişdirilə biləcəyini ölçmə tarixində və müəyyən məqsəd üçün qiymətləndirir. Müəssisənin müəyyən edilmiş məqsəd üçün ölçmə tarixində əldə edə biləcəyi məbləğ digər valyutanın əhəmiyyətsiz məbləğindən çox olmadığı halda, valyuta digər valyutaya dəyişdirilə bilməz. Valyutanın başqa valyutaya dəyişdirilə biləcəyinin qiymətləndirilməsi müəssisənin niyyətindən və ya qərarından deyil, digər valyutanı əldə etmək qabiliyyətindən asılıdır. Ölçmə tarixində valyuta digər valyutaya dəyişdirilə bilmədiyi halda, müəssisənin həmin tarixə spot məzənnəni qiymətləndirməsi tələb olunur. Spot mübadilə məzənnəsinin təxmin edilməsində müəssisənin məqsədi mövcud iqtisadi şəraitdə bazar iştirakçıları arasında ölçmə tarixində uyğun mübadilə əməliyyatının baş verəcəyi məzənnəni əks etdirməkdir. Düzəlişlər müəssisənin bu məqsədə çatmaq üçün spot məzənnəni necə qiymətləndirdiyini müəyyən etmir. Müəssisə müşahidə edilə bilən məzənnəni düzəlişlər və ya digər qiymətləndirmə texnikası olmadan istifadə edə bilər. Müşahidə edilə bilən valyuta məzənnəsi üzrə nümunələrə aşağıdakılar daxildir:

- müəssisənin mübadilə qabiliyyətini qiymətləndirmə məqsədindən başqa məqsəd üçün spot məzənnə;
- valyutanın mübadilə qabiliyyəti bərpa edildikdən sonra müəssisənin müəyyən məqsəd üçün digər valyutanı əldə edə bildiyi ilk mübadilə məzənnəsi (ilk sonrakı məzənnə).

Başqa qiymətləndirmə metodundan istifadə edən müəssisə istənilən müşahidə edilə bilən məzənnədən, o cümlədən bazarlardakı mübadilə əməliyyatlarından əldə edilən məzənnələrdən və ya icra oluna bilən hüquq və öhdəliklər yaratmayan mübadilə mexanizmlərindən istifadə edə bilər və yuxarıda göstərilən məqsədə çatmaq üçün zəruri hallarda həmin məzənnəyə düzəliş edə bilər. Müəssisə, valyutanın başqa valyutaya dəyişdirilə bilmədiyi üçün spot məzənnəni təxmin etdikdə, digər valyutaya dəyişdirilə bilməyən valyutanın müəssisənin maliyyə nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və pul vasitələrinin hərəkətinə necə təsir etdiyini və ya təsir edəcəyinin gözlənildiyini maliyyə hesabatlarının istifadəçilərinə başa düşməyə imkan verən məlumatın müəssisə tərəfindən açıqlanması tələb olunur.

Düzəlişlər 21 sayılı MUBS-un tərkib hissəsi kimi yeni əlavəni təqdim edir. Əlavəyə düzəlişlərdə təqdim edilmiş tələblər üzrə tətbiqi təlimat daxildir. Düzəlişlər həmçinin 21 sayılı MUBS-u müşayiət edən yeni illüstrativ nümunələr əlavə edir ki, bu da təqdim edilmiş məhdud faktlara əsaslanaraq, müəssisənin hipotetik hallarda bəzi tələbləri necə tətbiq edə biləcəyini göstərir. Bundan əlavə, BMUSŞ mübadilə qabiliyyətini qiymətləndirmək üçün yenidən işlənmiş 21 sayılı MUBS-a uyğunlaşdırmaq və onlara istinad etmək üçün 1 sayılı MHBS-ə ardıcıl düzəlişlər etmişdir.

Düzəlişlər, daha erkən tətbiqə icazə verilməklə, 1 yanvar 2025-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Müəssisənin düzəlişləri retrospektiv şəkildə tətbiq etməsinə icazə verilmir. Bunun əvəzinə, müəssisənin düzəlişlərə daxil edilmiş xüsusi keçid müddəalarını tətbiq etməsi tələb olunur.

MHBS 18 – Maliyyə Hesabatlarında Təqdimat və Açıqlamalar. MHBS 18, 1 sayılı MUBS-dakı bir çox tələbləri dəyişməz olaraq davam etdirərək və onları yeni tələblərlə tamamlayaraq 1 sayılı MUBS-u əvəz edir. Bundan əlavə, 1 sayılı MUBS-un bəzi bəndləri 8 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-ə köçürülmüşdür. O cümlədən, BMUSŞ 7 sayılı MUBS və 33 sayılı "Səhm üzrə mənfəət" standartlarına kiçik düzəlişlər etmişdir. MHBS 18 aşağıdakılar üzrə yeni tələblər təqdim edir:

- mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda müəyyən edilmiş kateqoriyaları və müvafiq cəmləri təqdim etmək;
- maliyyə hesabatlarına qeydlərdə rəhbərlik tərəfindən müəyyən edilmiş fəaliyyət ölçüləri (RMEFÖ) haqqında açıqlamalar təqdim etmək;
- aqreqasiya və dezaqreqasiyanı təkmilləşdirmək.

6 Yeni Uçot Qaydaları (davamı)

Müəssisənin, daha erkən tətbiqə icazə verilməklə, 1 yanvar 2027-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün 18 sayılı MHBS-i tətbiq etməsi tələb edilir. 7 sayılı MUBS və 33 sayılı MUBS-a, habelə yenidən işlənmiş 8 sayılı MUBS və 7 sayılı MHBS-ə düzəlişlər müəssisə 18 sayılı MHBS-i tətbiq etdikdə qüvvəyə minir. 18 sayılı MHBS-in xüsusi keçid müddəaları ilə retrospektiv tətbiqi tələb edilir.

MHBS 19 – İctimai Məsuliyyət Daşımayan Törəmə Müəssisələr: Açıqlamalar. MHBS 19 uyğun törəmə müəssisəyə maliyyə hesabatlarında MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarını tətbiq edərkən azaldılmış açıqlamalar təqdim etməyə icazə verir. Törəmə müəssisə ictimai hesabatlılığa malik olmadığı və onun əsas və ya hər hansı aralıq əsas müəssisəsi ictimai istifadə üçün açıq olan MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını təqdim etdiyi halda, azaldılmış açıqlamalar üçün uyğun hesab edilir. MHBS 19 uyğun törəmə müəssisələr üçün könüllü xarakter daşıyır və onu tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisələr üçün açıqlama tələblərini müəyyən edir. Müəssisənin 19 sayılı MHBS-i tətbiq etməsinə yalnız hesabat dövrünün sonunda aşağıdakı şərtlərə cavab verildiyi halda icazə verilir:

- törəmə müəssisədir (buraya aralıq əsas müəssisə daxildir);
- ictimai hesabatlılığı yoxdur, və
- onun son və ya hər hansı aralıq əsas müəssisəsi ictimai istifadə üçün açıq olan MHBS Mühasibat Uçotu Standartlarına uyğun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayır.

Törəmə müəssisə aşağıdakı hallarda ictimai hesabatlılığa malik hesab edilir:

- onun borc və ya kapital alətləri açıq bazarda alınıb-satılır və ya müəssisə bu cür alətlərin açıq bazarda (yerli və ya xarici birjada və ya birjadankənar bazarda, o cümlədən yerli və regional bazarlarda) ticarət üçün buraxılması prosesindədir; və ya
- o, əsas fəaliyyətlərindən biri kimi, geniş kənar tərəflər qrupu üçün fidusiar qismində aktivləri saxlayır (məsələn, banklar, kredit ittifaqları, sığorta təşkilatları, qiymətli kağızlar üzrə brokerlər/dilerlər, pay fondları və investisiya bankları çox vaxt bu ikinci meyara cavab verir).

Uyğun təşkilatlar 19 sayılı MHBS-i konsolidə edilmiş, ayrıca və ya fərdi maliyyə hesabatlarında tətbiq edə bilərlər. Konsolidə edilmiş maliyyə hesabatında 19 sayılı MHBS-i tətbiq etməyən uyğun aralıq əsas müəssisə bunu özünün ayrıca maliyyə hesabatlarında edə bilər. Yeni standart, daha erkən tətbiqinə icazə verilməklə, 1 yanvar 2027-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Müəssisə 19 sayılı MHBS-i ilk dəfə 18 sayılı MUBS-u tətbiq etdiyi hesabat dövründən daha erkən hesabat dövrü üçün tətbiq etməyi seçərsə, o, 19 sayılı MHBS-ə əlavədə göstərilən açıqlama tələblərinin modifikasiya edilmiş dəstini tətbiq etməlidir. Müəssisə 21 sayılı MUBS-a düzəlişləri tətbiq etməzdən əvvəl 19 sayılı MHBS-i illik hesabat dövrü üçün tətbiq etməyi seçərsə, 19 sayılı MHBS-də Mübadilə Qabiliyyətinin Olmaması ilə bağlı açıqlama tələblərini tətbiq etmək tələb olunmur.

Yuxarıda başqa cür göstərilmədiyi halda, yeni standartlar və şərtlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

7 Pul Vasaitləri və Onların Ekvivalentləri

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
AZN ilə ifadə edilmiş nağd pul vasaitləri	2,159	2,590
USD ilə ifadə edilmiş nağd pul vasaitləri	1,730	1,805
Cəmi nağd pul vasaitləri	3,889	4,395

7 Pul Vəsaitləri və Onların Ekvivalentləri (davamı)

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
AZN ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	83,301	273,189
USD ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	39,082	33,155
EUR ilə ifadə edilmiş müxbir hesab qalıqları	387	408
Cəmi bank hesabları	122,770	306,752
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	126,659	311,147

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Kənd təsərrüfatı sektoru	186,257	96,156
Ticarət sektoru	2,095,348	1,970,356
Xidmət və digər sektorlar	6,041,380	6,583,827
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (ümumi)	8,322,985	8,650,339
Çıxılsın: gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat	(374,657)	(375,243)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (xalis)	7,948,328	8,275,096
Təxirə salınmış komissiya gəliri	(172,932)	(162,951)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər (xalis)	7,775,396	8,112,145

Müştərilərə verilmiş kreditlər əsasən Azərbaycan Respublikası ərazisində yaşayan müştərilərə təqdim edilmişdir.

31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il üzrə ümumi qalıq dəyərində və gözlənilən kredit zərərinə dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı kimidir:

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - kənd təsərrüfatı sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	95,583	-	573	96,156
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	186,900	-	-	186,900
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(7,293)	513	11,568	4,788
Ödənilmiş aktivlər	(172,669)	(374)	(51,246)	(224,289)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(95)	95	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	(145)	145	-
Bərpa edilmiş aktivlər	73,930	-	48,772	122,702
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	176,356	89	9,812	186,257

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - kənd təsərrüfatı sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	(5,765)	-	(573)	(6,338)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(1,737)	-	-	(1,737)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	22	-	(137)	(115)
Diskontun qaytarılması	-	-	-	-
Ödənilmiş aktivlər	5,994	114	2,573	8,681
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(57)	57	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	80	(80)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(93)	(1,076)	(10,828)	(11,997)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	(1,636)	(825)	(9,045)	(11,506)
Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - ticarət sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	1,880,210	17,148	72,998	1,970,356
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	2,436,500	19,400	9,400	2,465,300
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(7,088)	11,558	25,802	30,272
Ödənilmiş aktivlər	(2,681,654)	(9,794)	(82,074)	(2,773,522)
Mərhələ 1-ə köçürmə	2,469	(2,469)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(32,643)	(9,018)	41,661	-
Bərpa edilmiş aktivlər	371,486	8,300	23,341	403,127
Silinmiş məbləğlər	(185)	-	-	(185)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	1,969,095	35,125	91,128	2,095,348
Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - ticarət sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	(6,177)	(8,602)	(61,185)	(75,964)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(18,161)	(560)	(858)	(19,579)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	177	(9)	(13,423)	(13,255)
Diskontun qaytarılması	7	22	5	34
Ödənilmiş aktivlər	26,290	490	10,923	37,703
Mərhələ 1-ə köçürmə	(247)	247	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	16,329	6,080	(22,409)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(21,550)	2,299	(11,011)	(30,262)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	(3,332)	(33)	(97,958)	(101,323)

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	6,311,492	25,445	246,890	6,583,827
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	7,577,900	71,100	42,800	7,691,800
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(8,737)	17,664	(9,489)	(562)
Ödənilmiş aktivlər	(8,940,902)	(36,722)	(173,228)	(9,150,852)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(1,741)	1,741	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(118,391)	(14,838)	133,229	-
Bərpa edilmiş aktivlər	865,691	1,500	55,831	923,022
Silinmiş məbləğlər	(5,649)	-	(206)	(5,855)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	5,679,663	65,890	295,827	6,041,380
Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2024-cü il tarixinə qalıq	(28,344)	(3,563)	(261,034)	(292,941)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(46,684)	(1,301)	(12,402)	(60,387)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	627	13	(20,166)	(19,526)
Diskontun qaytarılması	51	56	31	138
Ödənilmiş aktivlər	151,933	1,092	31,292	184,317
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	363	(363)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	80,626	6,827	(87,453)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(180,388)	(3,147)	109,811	(73,724)
Silinmiş məbləğlər	89	-	206	295
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalıq	(21,727)	(386)	(239,715)	(261,828)

31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il üzrə ümumi qalıq dəyərində və gözlənilən kredit zərərində dəyişikliklərin təhlili aşağıdakı kimidir:

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - kənd təsərrüfatı sektoru	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	128,555	-	798	129,353
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	143,250	-	-	143,250
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(605)	-	-	(605)
Ödənilmiş aktivlər	(245,190)	-	(44,385)	(289,575)
Mərhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	-	-	-	-
Bərpa edilmiş aktivlər	69,573	-	44,160	113,733
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	95,583	-	573	96,156

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - kənd təsərrüfatı sektoru	Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	(1,056)	-	(798)	(1,854)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(5,683)	-	-	(5,683)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(30)	-	-	(30)
Diskontun qaytarılması	(19)	-	-	(19)
Ödənilmiş aktivlər	1,004	-	225	1,229
Marhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Marhələ 2-yə köçürmə	-	-	-	-
Marhələ 3-ə köçürmə	-	-	-	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	19	-	-	19
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	(5,765)	-	(573)	(6,338)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - ticarət sektoru	Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	1,635,990	4,407	35,192	1,675,589
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	2,713,650	18,500	18,700	2,750,850
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(2,270)	676	5,373	3,779
Ödənilmiş aktivlər	(2,446,500)	(19,041)	(31,342)	(2,496,883)
Marhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Marhələ 2-yə köçürmə	(12,606)	12,606	-	-
Marhələ 3-ə köçürmə	(28,182)	-	28,182	-
Bərpa edilmiş aktivlər	20,128	-	16,893	37,021
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	1,880,210	17,148	72,998	1,970,356

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - ticarət sektoru	Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	(43,776)	(135)	(28,089)	(72,000)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(24,743)	(2,147)	(3,330)	(30,220)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(195)	(91)	35	(251)
Diskontun qaytarılması	(132)	(19)	-	(151)
Ödənilmiş aktivlər	15,177	-	312	15,489
Marhələ 1-ə köçürmə	-	-	-	-
Marhələ 2-yə köçürmə	4,060	(4,060)	-	-
Marhələ 3-ə köçürmə	16,413	-	(16,413)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	27,019	(2,150)	(13,700)	11,169
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	(6,177)	(8,602)	(61,185)	(75,964)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - xidmət və digər sektorlar	Marhələ 1	Marhələ 2	Marhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	4,663,998	2,172	299,707	4,965,877
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	9,626,900	39,050	22,400	9,688,350

8 Müştərilərə Verilmiş Kreditlər (davamı)

Kreditlərin ümumi qalıq dəyəri - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	31,307	1,339	161	32,807
Ödənilmiş aktivlər	(8,044,122)	(12,608)	(173,258)	(8,229,988)
Mərhələ 1-ə köçürmə	669	(669)	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	(6,609)	6,609	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	(15,866)	(10,448)	26,314	-
Bərpa edilmiş aktivlər	55,215	-	71,949	127,164
Silinmiş məbləğlər	-	-	(383)	(383)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	6,311,492	25,445	246,890	6,583,827

Gözlənilən kredit zərəri üzrə ehtiyat - xidmət və digər sektorlar	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	Cəmi
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalıq	(2,304)	(2,000)	(296,776)	(301,080)
Yeni yaranmış və ya alınmış aktivlər	(90,506)	(4,341)	(4,377)	(99,224)
Hesablanmış faizdə dəyişikliklər	(884)	(122)	(5)	(1,011)
Diskontun qaytarılması	(679)	-	(96)	(775)
Ödənilmiş aktivlər	102,867	52	77,864	180,783
Mərhələ 1-ə köçürmə	(144)	144	-	-
Mərhələ 2-yə köçürmə	2,104	(2,104)	-	-
Mərhələ 3-ə köçürmə	10,245	5,573	(15,818)	-
GKZ-nin yenidən dəyərləndirilməsi, xalis	(49,043)	(765)	(21,826)	(71,634)
Silinmiş məbləğlər	-	-	-	-
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalıq	(28,344)	(3,563)	(261,034)	(292,941)

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 28 fevral 2019-cu il tarixli Fərmanına əsasən, 1 avqust 2019-cu il tarixində ARMB ilə imzalanmış müqaviləyə görə, 1 yanvar 2012-ci il tarixindən Fərmanın imzalandığı tarixədək götürülmüş, gecikməsi 360 gündən çox olan və qalıq dəyəri 10,000 USD və ya 17,000 AZN təşkil edən kreditlərin restrukturizasiyası məqsədilə ilə ARMB Cəmiyyətə illik 0.1% faiz dərəcəsi ilə 5 illik dövlət təminatlı kredit vermişdir. Cəmiyyət bu vəsaitləri müvafiq müştərilərinə illik 1% faiz dərəcəsi ilə kreditlərin verilməsində istifadə etmişdir. 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlərin hamısı Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən fiziki şəxslərə təqdim edilmiş kreditlərdən ibarətdir.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə müştərilərə verilmiş kreditlərin tərkibində müvafiq olaraq, 139,602 AZN və 105,104 AZN məbləğində vəsaitlər hesablanmış faizlər üzrə alınacaq vəsaitlərin qalığını göstərir. 2024-cü və 2023-cü illər üzrə müvafiq olaraq 876,994 AZN və 604,544 AZN məbləğində bərpa edilmiş vəsaitlərdən pul axınları əldə edilmişdir.

BOKT "VIATOR MIKROKREDİT AZƏRBAYCAN" MMC
Maliyyə Hesabatlarına aid Qeydlər
(Azərbaycan Manatı ilə)

9 Əmlak, Avadanlıq və Qeyri-Maddi Aktivlər

İlkin dəyər	Torpaq və tikillilər	Nəqliyyat vasitələri	Kompüterlər və rabitə avadanlığı	Mebel və qurğular	Digər	Qeyri-maddi aktivlər	Cami
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalığı	491,997	126,500	45,211	22,966	58,129	4,222	749,025
Əlavələr	-	-	5,304	-	-	-	5,304
Sililmələr	-	(66,000)	(30,547)	(10,344)	(19,970)	-	(126,861)
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalığı	491,997	60,500	19,968	12,622	38,159	4,222	627,468
Əlavələr	-	93,000	8,375	-	5,190	40,000	146,565
Sililmələr	-	(60,500)	(1,868)	(1,100)	(654)	-	(64,122)
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalığı	491,997	93,000	26,475	11,522	42,695	44,222	709,911
Yığılmış köhnəlmə							
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalığı	(229,486)	(53,306)	(41,162)	(19,749)	(52,069)	(4,222)	(399,994)
Köhnəlmə xərcləri	(33,698)	(12,100)	(4,127)	(1,082)	(2,610)	-	(53,617)
Siliniş maddələr üzrə yığılmış köhnəlmə	-	43,446	30,547	10,344	19,970	-	104,307
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalığı	(263,184)	(21,960)	(14,742)	(10,487)	(34,709)	(4,222)	(349,304)
Köhnəlmə xərcləri	(33,698)	(1,031)	(5,584)	(1,082)	(2,259)	(3,277)	(46,931)
Siliniş maddələr üzrə yığılmış köhnəlmə	-	19,064	-	1,100	-	-	20,164
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalığı	(296,882)	(3,927)	(20,326)	(10,469)	(36,968)	(7,499)	(376,071)
Xalis qalığı dəyəri							
1 yanvar 2023-cü il tarixinə qalığı	262,511	73,194	4,049	3,217	6,060	-	349,031
31 dekabr 2023-cü il tarixinə qalığı	228,813	38,540	5,226	2,135	3,450	-	278,164
31 dekabr 2024-cü il tarixinə qalığı	195,115	89,073	6,149	1,053	5,727	36,723	333,840

10 Digər Aktivlər

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Satış üçün saxlanılan aktivlər	25,300	25,300
Digər avans ödənişləri	122	9,467
Cəmi digər aktivlər	25,422	34,767

11 Müddətli Borc Öhdəlikləri

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Yerli maliyyə institutları qarşısında müddətli borc öhdəlikləri	1,365,688	3,153,676
Xarici maliyyə institutları qarşısında müddətli borc öhdəlikləri	7,854	132,895
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	1,373,542	3,286,571

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə müddətli borc öhdəliklərinin tərkibində müvafiq olaraq 3,102 AZN və 9,741 AZN məbləğində vəsaitlər hesablanmış faizlər üzrə ödəniləcək vəsaitlərin qalığını göstərir.

5 avqust 2016-cı il tarixində Cəmiyyət kreditörnlərlə kreditörlərarası saziş imzalamışdır. Bu müqaviləyə əsasən bütün kreditlər tam şəkildə hər bir kreditörlə qaytarılana qədər heç bir kreditörlə hər hansı borcla bağı bu saziş imzalanana tarixdən məcburi xarakterli hərəkətlərə yol verməyəcək. Bütün kreditörlə 1 avqust 2016-cı il tarixindən etibarən kreditin faiz dərəcəsinə 5%-ə qədər azaltmağa razılıq vermişdir. Borc alınmış bütün vəsaitlər 1 avqust 2016-cı il tarixinə olan 1 USD = 0.8948 EUR və 1 USD = 1.5851 AZN məzənnəsi ilə ABŞ dollarına çevrilmişdir və ödəniş qrafiki yenidən təyin edilmişdir. Restrukturizasiya dövründə Borcörlə öz əməliyyatları üçün yerli və ya beynəlxalq mənbələrdən yeni borc və ya maliyyələşdirmə əldə edə bilər. Bu tarixdən sonra müqaviləyə üç əlavə imzalanmışdır. 30 iyun 2017-ci ildə imzalanana birinci əlavəyə görə, bütün kreditörlə əvvəl razılaşdırılmış faiz ödənişini 1 iyun 2017-ci ildən etibarən 5%-dən 2%-ə endirməyə razılışır. 28 fevral 2018-ci ildə imzalanmış ikinci əlavəyə görə bütün kreditörlə 1 mart 2018-ci il tarixindən 28 fevral 2019-cu il tarixinədək müvafiq olaraq öz kreditlərinə faiz hesablamaq və faiz ödənişini almaq hüquqlarından imtina edir. 30 iyun 2018-ci il tarixində imzalanmış üçüncü əlavə kreditlərin əsas məbləğlərinin ödənişini üçün tarixlərin tənzimlənməsi barədə razılışmamdır.

Yerli təşkilatlar qarşısında borc öhdəliklərinə Paşa Bank ASC-dən alınmış kreditlər daxildir.

Cəmiyyət Paşa Bank ASC ilə 13 iyun 2023-cü il, 29 avqust 2023-cü il və 21 noyabr 2023-cü il tarixlərində üç kredit müqaviləsi bağlamışdır. Bu müqavilələrə görə, Paşa Bank ASC Cəmiyyətə, müvafiq olaraq, 866,000 AZN, 1,500,000 AZN və 1,000,000 AZN məbləğində üç kredit təqdim etmişdir. Kreditlər 13% illik faiz dərəcəsinə malikdir və müvafiq olaraq, 13 dekabr 2024-cü il, 28 fevral 2025-ci il və 21 may 2025-ci il tarixlərində ödənilməlidir. 866,000 AZN məbləğində olan kredit 2024-cü il ərzində tam şəkildə geri ödənilmişdir.

Cəmiyyət Paşa Bank ASC ilə 26 avqust 2024-cü il tarixində kredit müqaviləsi bağlamışdır. Bu müqaviləyə görə, Paşa Bank ASC Cəmiyyətə, 1,000,000 AZN məbləğində kredit təqdim etmişdir. Kredit 13% illik faiz dərəcəsinə malikdir və 26 fevral 2026-cı il tarixində ödənilməlidir.

12 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
Daxili bazarda buraxılmış istiqrazlar	1,028,121	350,000
Cəmi buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,028,121	350,000

12 Buraxılmış Borc Qiymətli Kağızları (davamı)

Cəmiyyət 21 dekabr 2022-ci il tarixində, 350,000 AZN məbləğində, nominal dəyəri 1,000 AZN olan 350 ədəd, 25 yanvar 2024-cü il və 12 iyul 2024-cü il tarixlərində, 500,000 AZN məbləğində, nominal dəyəri 1,000 AZN olan 500 ədəd faizli təmin edilməmiş istiqrazlar buraxmışdır. Bu emissiyalar Azərbaycan Respublikası Qiymətli Kağızlar üzrə Dövlət Komitəsində müvafiq olaraq, AZ2005021533, AZ2006021532 və AZ2007021531 dövlət qeydiyyat nömrəsi ilə qeydiyyata alınmışdır. Istiqrazların tədavül müddəti 18 ay, illik faiz dərəcəsi 14% olmaqla, hər ay ödənilməlidir. Istiqrazların yerləşdirilməsi üzrə anderraytər qismində "CPM-Invest" İnvestisiya Şirkəti çıxış edir. AZ2005021533 qeydiyyat nömrəli istiqrazlar 2024-cü il ərzində Cəmiyyət tərəfindən geri ödənilmişdir.

13 Digər Öhdəliklər

	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il
İstifadə edilməmiş məzuniyyətlər üzrə hesablanmış öhdəlik	25,843	23,191
Vergi və sosial ayırmalar üzrə öhdəliklər	1,272	11,478
Digər	16,751	2,282
Cəmi digər öhdəliklər	43,866	36,951

14 Nizamnamə Kapitalı

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 6,937.74 AZN təşkil edən 100 ədəd paylardan ibarət olmuşdur. Viator AS (Norveç Krallığı) Cəmiyyətin paylarının 100% hissəsinin sahibidir.

15 Faiz Gəliri və Xərci

	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Faiz gəlirinə daxildir:		
Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeyd edilmiş aktivlər üzrə faiz gəliri	1,871,530	1,805,091
Cəmi faiz gəliri	1,871,530	1,805,091
Faiz gəliri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	1,871,530	1,805,091
Cəmi faiz gəliri	1,871,530	1,805,091
Faiz xərcinə daxildir:		
Amortizasiya edilmiş dəyərdə qeyd edilmiş öhdəliklər üzrə faiz xərci	(386,631)	(284,071)
Cəmi faiz xərci	(386,631)	(284,071)
Faiz xərci		
Müddətli borc öhdəlikləri	(264,567)	(210,279)
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(122,064)	(73,792)
Cəmi faiz xərci	(386,631)	(284,071)
Faiz yaranan aktivlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat ayırmalarından əvvəl xalis faiz gəliri	1,484,899	1,521,020

16 Digər Gəlirlər

Digər xərclər çıxılmaqla, digər gəlirlər 37,564 AZN təşkil etmişdir (2023: 30,244 AZN) və müştərilərə göstərilmiş müxtəlif xidmətlər, əməkdaşlardan daxil olmuş müxtəlif ödənişlər və digər əməliyyatlardan ibarətdir.

17 İnzibati və Digər Əməliyyat Xərcləri

	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	1,405,992	1,365,101
Mühafizə xərcləri	67,146	65,343
Köhnəlmə xərcləri	46,931	53,617
İcarə xərcləri	42,318	41,256
Kommunal xərclər	35,409	15,854
Bank komissiya xərcləri	33,089	76,861
Sığorta xərcləri	31,790	24,090
Ezamiyyə xərcləri	25,478	24,267
İnstitusional inkişaf xərcləri	17,101	15,375
Professional services and fees	15,340	15,340
Ofis təvazimatları	14,607	13,610
Rabitə xərcləri	13,611	12,431
Təmir və saxlanma xərcləri	8,986	7,157
Təlim xərcləri	7,310	8,488
Mənfəət vergisindən başqa vergi xərcləri	2,865	2,903
Digər xərclər	27,181	38,094
Cəmi inzibati və digər əməliyyat xərcləri	1,795,154	1,779,787

18 Mənfəət Vergisi Xərci

Mənfəət vergisi xərcinə aşağıdakılar daxildir:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Cari mənfəət vergisi:		
Cari mənfəət vergisi xərci	110,232	73,378
Təxirə salınmış vergi:		
Müvəqqəti fərqlərin yaranması və geri qaytarılması üzrə	(10,248)	(10,765)
Mənfəət vergisi xərci	99,984	62,613

2024-cü və 2023-cü illər ərzində Cəmiyyətə tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Gözlənilən və faktiki tətbiq edilən vergi xərclərinin üzlaşması aşağıda göstərilir.

	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Vergidən əvvəl (zərər)/mənfəət	863,319	656,252
Yerli qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi dərəcəsi - 20%	172,664	131,250
Vergi tutulmayan gəlirlərin vergi təsiri	(72,680)	(68,637)
Mənfəət vergisi xərci	99,984	62,613

18 Mənfəət Vergisi Xərcl (davamı)

MHBS və Azərbaycan Respublikasının yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər nəticəsində maliyyə hesabatlarının hazırlanması və mənfəət vergisinin hesablanması məqsədilə aktiv və öhdəliklərin balans dəyəri arasında müvəqqəti fərqlər əmələ gəlir. Bu müvəqqəti fərqlər üzrə hərəkətlərin vergi effekti aşağıda göstərilir və 20% (2021: 20%) dərəcəsində qeydə alınır.

	Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat		Məcmu gəlirlər haqqında hesabat	
	31 dekabr 2024-cü il	31 dekabr 2023-cü il	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il	31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il
Müştərilərə verilmiş kreditlər	50,368	48,372	1,996	6,505
Əmiak, avadanlıq və qeyri-maddi aktivlər	3,598	(2,315)	5,913	(2,877)
Digər aktivlər	11,882	11,882	-	-
Müddətli borc öhdəlikləri	(127)	1,054	(1,181)	(221)
Digər öhdəliklər	6,682	6,023	659	4,497
Yenidənqiymətləndirmə üzrə artım	(22,650)	(25,511)	2,861	2,861
Mənfəət vergisi gəliri			10,248	10,765
Xalis təxirə salınmış vergisi aktivli	49,753	39,505		

19 Təəhhüdlər və Şərti Öhdəliklər

ARMB-nin tələblərinə uyğunluq. Cəmiyyət Bank olmayan Kredit Təşkilatları və digər normativ aktlar haqqında qanuna uyğun olaraq, ARMB tərəfindən müəyyən olunmuş qayda və tələblərə riayət etməlidir. 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Cəmiyyət ARMB tərəfindən müəyyən olunmuş qayda və tələblərə riayət etmişdir.

Kapital qoyuluşları üzrə öhdəliklər. 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin kapital qoyuluşları üzrə hər hansı əhəmiyyətli öhdəliyi olmamışdır.

Məhkəmə prosedurları. Müəyyən dövrlərdə və əməliyyatların normal gedişi zamanı Cəmiyyətə qarşı iddialar irəli sürülə bilər. Rəhbərlik öz ehtimallarına və Cəmiyyətin mütəxəssislərinin məsləhətinə əsasən iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərərin yaranmayacağını hesab edir və müvafiq olaraq, bu maliyyə hesabatlarında heç bir ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Cəmiyyətin əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fiskal fəaliyyət dövrü yoxlanıla bilər. Xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Cəmiyyətin rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhli düzgündür və vergi, valyuta və gömrüklə bağlı Cəmiyyətin mövqeləri qorunacaq və Cəmiyyətin potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında qeydə alınmış məbləğlərdən artıq olmayacaqdır. Müvafiq olaraq, 31 dekabr 2024-cü və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə potensial vergi öhdəlikləri üzrə hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

20 Əlaqəli Tərəflərlə Qalıqlar və Əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatları məqsədləri üçün tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar birbaşa və ya dolaylı yolla bir və ya bir neçə qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin.

Əlaqəli tərəflər ilə hər hansı mümkün münasibətlər nəzərdən keçirilərkən, həmin münasibətlərin mahiyyətinin onların hüquqi formasından üstünlüyü prinsipi tətbiq olunur.

20 Əlaqəli Tərəflərlə Qalıqlar və Əməliyyatlar (davamı)

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Cəmiyyətin 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı qalıqları olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya
Müştərilərə verilmiş kreditlər	-	7,775,396	-	8,112,145
- Əsas idarəedici heyət	-	-	-	-
Müddətli borc öhdəlikləri	-	1,373,542	-	3,286,571
- Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlar	-	-	3,743	-

Cəmiyyətin 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərində bitən illər üzrə əlaqəli tərəflərlə aşağıdakı əməliyyatları olmuşdur:

	31 dekabr 2024-cü il tarixində bitən il		31 dekabr 2023-cü il tarixində bitən il	
	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya	Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında əks edilmiş ümumi kateqoriya
Faiz gəliri	-	1,871,530	-	1,805,091
- Əsas idarəedici heyət	-	-	387	-
Faiz xərci	-	386,631	-	284,071
- Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlar	-	-	410	-
İşçi heyəti ilə bağlı xərclər	-	1,405,992	-	1,365,101
- Əsas idarəedici heyət	514,193	-	493,396	-

* Cəmiyyətin əsas idarəedici heyəti İdarə Heyətinin Sədri və İdarə Heyətinin Sədr Müavininəndən ibarətdir.

** Birgə nəzarət, yaxud əhəmiyyətli təsirə malik olan təşkilatlara Normisjon Region East and Normisjon Nordland Eiendom AS təşkilatları daxildir ki, onlar Normisjon şəbəkəsinin ortaqlarları olan iki ayrı hüquqi şəxsdir.

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi

Cəmiyyətin əsas maliyyə öhdəliklərinə müddətli borc öhdəlikləri və buraxılmış borc qiymətli kağızları daxildir. Bu maliyyə öhdəliklərinin əsas məqsədi Cəmiyyətin əməliyyatlarını maliyyələşdirməkdir. Cəmiyyətin əsas maliyyə aktivlərinə onun birbaşa fəaliyyətindən əldə etdiyi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri və müştərilərə verilmiş kreditlər daxildir. Cəmiyyətin adi fəaliyyət gedində o, müxtəlif maliyyə risklərinə məruz qalır: kredit riski, bazar riski və likvidlik riski.

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Cəmiyyətdə risklərin idarə edilməsi proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliyi nəzərə alaraq Cəmiyyətin maliyyə nəticələrinə potensial mənfi təsirləri minimallaşdırmağa çalışır.

Risqlərin idarə edilməsi Cəmiyyətin rəhbərliyi tərəfindən Cəmiyyətin əməliyyat vahidləri ilə sıx əlaqədə həyata keçirilir. Rəhbərlik riskləri minimal qəbul edilən səviyyəyə gətirmək üçün bütün lazımi addımları atır.

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparan bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Cəmiyyət kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Cəmiyyətin qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Cəmiyyətin məruz qaldığı maksimal kredit riski, aşağıdakı cədvəllərdə təqdim edildiyi kimi, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərində əks etdirilmişdir:

31 dekabr 2024-cü il			
	Kredit riskinə maksimal məruz qalma həddi	Likvid aktivlərlə təmin edilmiş	Alınmış təminatlardan sonra xalis məruz qalma həddi
Müştərilərə verilmiş kreditlər	7,775,396	6,303,315	1,472,081
31 dekabr 2023-cü il			
	Kredit riskinə maksimal məruz qalma həddi	Likvid aktivlərlə təmin edilmiş	Alınmış təminatlardan sonra xalis məruz qalma həddi
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8,112,145	6,407,132	1,705,013

Kredit riskinin idarə edilməsi. Kredit riski Cəmiyyətin biznesi üçün yeganə əhəmiyyətli riskdir. Buna görə, rəhbərlik kredit riskinin idarə edilməsinə xüsusi diqqət yetirir. Əsas kredit risklərinin idarə edilməsi metodları Cəmiyyətin qəbul etdiyi Kredit Siyasətində qeyd olunur. Bu, əvvəlcədən müəyyən edilmiş meyarlara əsasən (sahə, müddət, əlaqəli tərəflər, region və.s) limitlərin təyin edilməsi və kredit portfelinin diversifikasiyasını əhatə edir. Kreditlər, həmçinin başlanğıcda və müddətin sonuna qədər "ən yaxşı praktika reytingi" və "qiymətləndirmə sistemləri" əsasında təyin edilmiş risk dərəcələrinə görə təsnifləşdirilir. Bu vasitələr həmçinin potensial itkilər üçün münasib ehtiyatların yaradılmasında da istifadə ediləcək. Kredit əməliyyatları ilə bağlı Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ("ARMB") tərəfindən tətbiq edilən bütün məhdudiyyət və normativlər Cəmiyyətin Kredit Siyasətində nəzərə alınıb.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektiv olub, mümkün nəticələrin miqyasını qiymətləndirməklə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Cəmiyyət tərəfindən istifadə olunan dörd parametrdən əsasən həyata keçirilir: defolt ehtimalı ("PD"), defolta məruz qalan dəyər ("EAD"), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ ("LGD") və diskont dərəcəsi ("DR").

EAD - hesabat dövründən sonra kredit qalığının məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində kredit qalığının qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir. EAD - maliyyə alətinin növündən asılı olaraq dəyişən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir.

Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdəfəlik kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman, borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtından əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir.

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

PD - müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yaranıqda, dəstəklənən proqnoz məlumatları da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir.

Defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi məqsədilə Cəmiyyət aşağıdakı şərtlərdən biri və ya bir neçəsinin baş verdiyi təqdirdə defolt vəziyyətinin yaranıdığını hesab edir:

- borcalanın müqavilə ilə ödənişləri 90 gündən artıq gecikdirildikdə;
- borcalan aşağıda göstərilən ehtimal olunan müflis olma meyarlarına cavab verdikdə:
  - Cəmiyyət borcunu restrukturizasiya etmək məcburiyyətində qaldıqda;
  - borcalan vəfat etdikdə;
  - borcalan müflis olduqda və ya borcalanın müflis olma ehtimalı yüksək olduqda;
  - kreditlər çəkilmiş kredit zərərərini əks etdirən əhəmiyyətli dərəcədə güzəştə alındıqda və ya verildikdə.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan biri və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Cəmiyyət maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 30 gün gecikdirildikdə;
- kredit daxili nəzarət proseduruna uyğun olaraq "nəzarət siyahısına" daxil edildikdə.
- Nisbi məhdudlaşdırıcı meyar mövcud skorinq modellərindən istifadə etmədən maliyyə alətləri portfeli əsasında müəyyən edildikdə: Cəmiyyət müntəzəm olaraq yüksək kredit riskinə (yüksək kredit riskli regionlar, keyfiyyətsiz maliyyə alətləri, buraxılması dayandırılan maliyyə alətləri) malik seqmentlərin monitorinqini aparır və belə portfeller üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə müəyyən edir.

LGD - defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın, həmçinin təminatın satışından əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Adətən bu göstərici EAD-nin faiz nisbəti kimi ifadə edilir. Gözlənilən zərərər hesabət dövrünün sonuna cari dəyərə diskontlaşdırılır.

Diskont dərəcəsi maliyyə aləti üzrə ilkin effektiv faiz dərəcəsi və ya onun təxmini dəyəridir.

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsindən asılıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərərlerinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyərsizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərərini əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyərsizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyərsizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərərini əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Cəmiyyət faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərərini çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər kredit qalığı kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Cəmiyyət həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Cəmiyyət gözlənilən kredit zərərərini portfel əsasında qiymətləndirir: eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir.

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

Bu yanaşma borçalanlar haqqında müəyyən məlumatlar (kreditin vaxtında ödənilməsi, əvvəlki dövrlər üzrə zərərər haqqında məlumat, yer və digər proqnoz məlumatları kimi) əsasında portfelin eyni seqmentlərə daxil edilməsini əhatə edir.

Bazar riski. Bazar riski maliyyə alətinin ədalətli dəyərinin və ya gələcək pul axınlarının bazar qiymətlərindəki dəyişikliklər səbəbindən dəyişən olacağı riskidir. Cəmiyyətin məruz qaldığı bazar riskinə əsasən faiz dərəcəsi riski və valyuta riski aiddir.

Faiz dərəcəsi riski. Cəmiyyət bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır.

Aşağıdakı cədvəl "risk göstəricisinin ehtimal edilən mümkün dəyişməsi" üsulu ilə hesablanmış faizlərin dəyişməsinə Cəmiyyətin həssaslıq analizini təqdim edir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%	Faiz dərəcəsi +1%	Faiz dərəcəsi -1%
Maliyyə aktivləri				
Müştərilərə verilmiş kreditlər	77,754	(77,754)	81,121	(81,121)
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	(13,735)	13,735	(32,866)	32,866
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	(10,281)	10,281	(3,500)	3,500
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəətə xalis təsir	53,738	(53,738)	44,755	(44,755)

Valyuta riski. Məzənnə fərqlərindən asılı olaraq maliyyə alətinin dəyərinə dəyişmələr xarici valyuta riski adlanır. Cəmiyyətin maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti mövcud valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı belə risklərin təsirinə məruz qalır. Cəmiyyətin xarici valyuta məzənnələrinin dəyişməsi zamanı məruz qalacağı risklər aşağıdakı cədvəldə təqdim edilmişdir:

	AZN	USD	EUR	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	85,460	40,812	387	126,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	7,775,396	-	-	7,775,396
	7,860,856	40,812	387	7,902,055
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	1,365,688	7,854	-	1,373,542
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,028,121	-	-	1,028,121
	2,393,809	7,854	-	2,401,663
31 dekabr 2024-cü il tarixinə xalis valyuta mövqeyi	5,467,047	32,958	387	5,500,392

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	AZN	USD	EUR	Cəmi
Maliyyə aktivləri				
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	275,779	34,960	408	311,147
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8,112,145	-	-	8,112,145
	8,387,924	34,960	408	8,423,292
Maliyyə öhdəlikləri				
Müddətli borc öhdəlikləri	3,153,676	132,895	-	3,286,571
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	350,000	-	-	350,000
	3,503,676	132,895	-	3,636,571
31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis valyuta mövqeyi	4,884,248	(97,935)	408	4,786,721

Aşağıdakı cədvəl Cəmiyyətin ABŞ dolları və Avronun Azərbaycan manatına nisbətən məzənnəsində 10%-lik artım və ya azalmasına həssaslığını təhlil edir. 10% əsas idarəedici heyətə xarici valyuta risklərinin təhlili üzrə daxili risk hesabatlarının təqdim edilməsi zamanı istifadə olunan həssaslıq dərəcəsidir və xarici valyuta məzənnəsinin dəyişməsinin Cəmiyyətə mümkün təsiri üzrə rəhbərliyin ehtimallarını əks etdirir.

Həssaslıq təhlili özünə yalnız xarici valyutada olan monetar maddələri daxil edir və onların dövrün sonunda xarici valyutaya çevrilməsinə məzənnədəki 10%-lik dəyişiklik qədər düzəliş edir:

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD	AZN/USD
	+10%	-10%	+10%	-10%
Mənfəət və ya zərərə təsiri	3,296	(3,296)	(9,794)	9,794
Kapitala təsiri	3,296	(3,296)	(9,794)	9,794

	31 dekabr 2024-cü il		31 dekabr 2023-cü il	
	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR	AZN/EUR
	+10%	-10%	+10%	-10%
Mənfəət və ya zərərə təsiri	39	(39)	41	(41)
Kapitala təsiri	39	(39)	41	(41)

Coğrafi risk konsentrasiya. Maliyyə aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi risk konsentrasiyası aşağıdakı kimidir:

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	126,659	-	126,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	7,775,396	-	7,775,396
	7,902,055	-	7,902,055
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	1,365,688	7,854	1,373,542
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	1,028,121	-	1,028,121
	2,393,809	7,854	2,401,663
31 dekabr 2024-cü il tarixinə xalis mövqe	5,508,246	(7,854)	5,500,392

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	Azərbaycan Respublikası	İƏİT ölkələri	Cəmi
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	311,147	-	311,147
Müştərilərə verilmiş kreditlər	8,112,145	-	8,112,145
	<u>8,423,292</u>	<u>-</u>	<u>8,423,292</u>
Maliyyə öhdəlikləri			
Müddətli borc öhdəlikləri	3,153,676	132,895	3,286,571
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	350,000	-	350,000
	<u>3,503,676</u>	<u>132,895</u>	<u>3,636,571</u>
31 dekabr 2023-cü il tarixinə xalis mövqe	<u>4,919,616</u>	<u>(132,895)</u>	<u>4,786,721</u>

Likvidlik riski. Likvidlik riski maliyyə öhdəliklərindən yerinə yetirilməsində Cəmiyyətin çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. 31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə maliyyə alətlərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıdakı kimidir:

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	126,659	-	-	-	-	126,659
Müştərilərə verilmiş kreditlər	66,334	50,929	1,546,010	6,112,123	-	7,775,396
	<u>192,993</u>	<u>50,929</u>	<u>1,546,010</u>	<u>6,112,123</u>	<u>-</u>	<u>7,902,055</u>
Maliyyə öhdəlikləri						
Müddətli borc öhdəlikləri	3,102	-	-	1,370,440	-	1,373,542
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	1,028,121	-	-	1,028,121
	<u>3,102</u>	<u>-</u>	<u>1,028,121</u>	<u>1,370,440</u>	<u>-</u>	<u>2,401,663</u>
31 dekabr 2024-cü il tarixinə likvidlik boşluğu	<u>189,891</u>	<u>50,929</u>	<u>517,889</u>	<u>4,741,683</u>	<u>-</u>	<u>5,500,392</u>
31 dekabr 2024-cü il tarixinə məcmu likvidlik boşluğu	<u>189,891</u>	<u>240,820</u>	<u>758,709</u>	<u>5,500,392</u>	<u>5,500,392</u>	

21 Maliyyə Risklərinin İdarə Edilməsi (davamı)

	1 aya qədər	1 aydan 3 aya qədər	3 aydan 1 ilə qədər	1 ildən 5 ilə qədər	5 ildən artıq	Cəmi
Maliyyə aktivləri						
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	311,147	-	-	-	-	311,147
Müştərilərə verilmiş kreditlər	26,789	79,599	1,723,832	6,281,925	-	8,112,145
	337,936	79,599	1,723,832	6,281,925	-	8,423,292
Maliyyə öhdəlikləri						
Müddətli borc öhdəlikləri	9,741	-	-	3,276,830	-	3,286,571
Buraxılmış borc qiymətli kağızları	-	-	350,000	-	-	350,000
	9,741	-	350,000	3,276,830	-	3,636,571
31 dekabr 2023-cü il tarixinə likvidlik boşluğu	328,195	79,599	1,373,832	3,005,095	-	4,786,721
31 dekabr 2023-cü il tarixinə məcmu likvidlik boşluğu	328,195	407,794	1,781,626	4,786,721	4,786,721	

22 Maliyyə Alətlərinin Ədalətli Dəyəri

Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstərilmiş kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələrinə görə təhlil edilir:

- 1-ci səviyyəyə oxşar aktiv və öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kotirovka olunan qiymətlərlə qiymətləndirmələr (təshih edilməmiş)
- 2-ci səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlərdən yaranan) müşahidə edilə bilən ilkin əhəmiyyətli məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları vasitəsilə əldə edilən qiymətləndirmələr və
- 3-cü səviyyəyə müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan qiymətləndirmələr (müşahidə edilməyən ilkin məlumatlar) daxildir.

Maliyyə alətlərini ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə iyerarxiyalarına bölmək üçün rəhbərlik peşəkar mülahizələr irəli sürür. Ədalətli dəyərlə qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli dərəcədə düzəlişlər tələb edən müşahidə edilə bilən məlumatlardan istifadə edildikdə, bu qiymətləndirmə 3-cü Səviyyəyə aid edilir. İstifadə edilən məlumatların əhəmiyyətliliyi bütövlükdə ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi ilə ölçülür.

Ədalətli dəyərlə qiymətləndirilməyən, lakin ədalətli dəyəri açıqlanan aktiv və öhdəliklər

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinin balans dəyəri belə maliyyə alətləri üzrə bazar şərtləri ilə bağlı müqavilələrin qısamüddətli olmasına görə təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin, müddətli borc öhdəliklərinin və buraxılmış borc qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri 2-ci Səviyyə kimi qiymətləndirilmiş və diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlilinə əsasən və tərəflərin kredit riskini əks etdirən diskont dərəcəsi üzrə ilkin məlumatlardan istifadə etməklə ümumi qəbul edilmiş qiymətpoyma modellərinə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, maliyyə hesabatlarında tanınmış maliyyə aktiv və öhdəliklərinin balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir və ədalətli dəyər iyerarxiyasının 2-ci Səviyyəsinə aid edilmişdir.

23 Maliyyə Alətlərinin Qiymətləndirmə Kateqoriyaları üzrə Təqdim Edilməsi

BMHS 9 "Maliyyə alətləri" standartına uyğun olaraq, maliyyə aktivləri aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirilir: (a) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri; (b) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri; (c) FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən pay alətləri və (d) amortizasiya olunmuş dəyərlə qiymətləndirilən maliyyə aktivləri.

FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə aktivləri iki alt-kateqoriyaya bölünür: (i) FVTPL kateqoriyasında məcburi qaydada qiymətləndirilən aktivlər və (ii) ilkin tanınma zamanı həmin kateqoriyaya aid edilmiş aktivlər.

31 dekabr 2024-cü il və 31 dekabr 2023-cü il tarixlərinə Cəmiyyətin maliyyə aktivləri pul vasitələri və onların ekvivalentlərindən və müştərilərə verilmiş kreditlərdən ibarətdir və amortizasiya edilmiş maya dəyərində (AC) tanınan maliyyə aktivləri kimi təsnifləşdirilmişdir.

24 Hesabat Dövründən sonra Baş Vermiş Hadisələr

Hesabat tarixindən hazırkı maliyyə hesabatlarının dərc edilməsi tarixinədək olan dövr ərzində açıqlama üçün heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.

GƏLƏCƏK BİZNES NƏLİYYƏTLƏRİNİZİ BİZİMLƏ ƏLDƏ EDİN

UHY AUDİT MMC

Çınar Plaza Biznes Mərkəzi, 25-ci
mərtəbə, 152 Heydər Əliyev pros.
AZ 1029, Bakı, Azərbaycan

Telefon +994 (12) 480 13 62

E-poçt info@uhy-az.com

Veb www.uhy-az.com

"UHY Audit MMC" (Şirkət) Birləşmiş Krallıqda fəaliyyət göstərən "Urbach Hacker Young International Limited" şirkətinin üzvüdür və müstəqil mühasibatlıq və məsləhət xidmətləri şirkətlərini özündə birləşdirən beynəlxalq UHY şəbəkəsinin bir parçasıdır. "UHY" - UHY beynəlxalq şəbəkəsinin ticarət nişanıdır. Burada təqdim edilən xidmətlər "UHY" və ya onun hər hansı digər üzvü tərəfindən deyil, Şirkət tərəfindən həyata keçirilməkdədir. "UHY" və ya onun hər hansı üzvü şəbəkənin digər üzvləri tərəfindən göstərilən xidmətlərə görə heç bir məsuliyyət daşımır.

© 2025 UHY AUDİT MMC.